

سیاست‌های جنایی معطوف به امنیت و آزادی

دکتر محمد میرزایی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین

دکتر محسن رضایی

عضو هیئت علمی دانشگاه علوم انتظامی امین

فهرست مطالب

درآمد.....	۱۱
فصل اول - امنیت و آزادی..... ۱۷	
۱-۱- تبیین مفهومی آزادی و امنیت.....	۱۷
۱-۱-۱- امنیت.....	۱۹
۱-۱-۱-۱- مفهوم شناسی امنیت.....	۲۰
۱-۱-۱-۱-۱- در رویکرد سلبی.....	۲۱
۱-۱-۱-۱-۲- در رویکرد ایجابی.....	۲۲
۱-۱-۱-۲- ابعاد امنیت.....	۲۳
۱-۱-۳- کارکردهای امنیت.....	۲۵
۱-۳-۱-۱- امنیت به مثابه هدف.....	۲۶
۲-۳-۱-۱- امنیت به مثابه ابزار.....	۲۷
۳-۳-۱-۱- امنیت به مثابه گفتمان.....	۲۸
۲-۱-۱- آزادی.....	۲۹
۱-۲-۱-۱- مفهوم شناسی آزادی.....	۲۹
۲-۲-۱-۱- مصادیق آزادی.....	۳۲
۱-۲-۲-۱-۱- آزادی، مطلق و محدود.....	۳۲
۲-۲-۲-۱-۱- آزادی معنوی و مادی.....	۳۲
۳-۲-۲-۱-۱- تقسیم بندی آیزنبرلین.....	۳۳
۱-۳-۲-۲-۱-۱- آزادی منفی.....	۳۳
۲-۳-۲-۲-۱-۱- آزادی مثبت.....	۳۵

۶ □ سیاست‌های جنایی معطوف به امنیت و آزادی

- ۳۸..... ۱-۱-۲-۲-۳-۳- رهایی
- ۳۹..... ۱-۱-۲-۳- کارکردهای آزادی
- ۳۹..... ۱-۱-۲-۳- آزادی به مثابه هدف
- ۴۱..... ۱-۱-۲-۳- آزادی به مثابه ابزار
- ۴۲..... ۱-۱-۲-۳- آزادی به مثابه وضعیت
- ۴۴..... ۱-۱-۳- سیاست جنایی
- ۴۴..... ۱-۱-۳- توصیف؛ مقدمه لازم در مبنا انگاری سیاست جنایی
- ۴۷..... ۱-۱-۲-۳- ملاحظات اساسی در تعریف سیاست جنایی
- ۴۷..... ۱-۱-۲-۳- عقلانیت و اصالت مندی ارزشی
- ..... ۱-۱-۲-۳- جامعیت و عمومیت در موضوعات، پاسخ‌ها و مراجع سیاست جنایی
- ۴۸..... ۱-۱-۲-۳- اولویت‌گذاری در تدابیر و پاسخ‌ها بر مبنای اهمیت موضوعات
- ۴۹..... ۱-۱-۲-۳- کارایی کیفی و کم‌هزینگی
- ۴۹..... ۱-۱-۲-۳- توجه به گستره زمانی و مکانی سیاست جنایی
- ۵۰..... ۱-۱-۲-۳- تناسب تدابیر با اهداف در سیاست جنایی
- ۵۱..... ۱-۱-۳-۳- مبانی سیاست جنایی
- ۵۱..... ۱-۱-۳-۳- مبانی معرفت‌شناختی
- ۵۲..... ۱-۱-۲-۳-۳- مبانی ارزش‌شناختی
- ۵۳..... ۱-۱-۳-۳-۳- مبانی انسان‌شناختی
- ۵۴..... ۱-۱-۳-۳-۴- مبانی جامعه‌شناختی
- ۵۵..... ۱-۱-۳-۳-۵- مبانی حقوقی

فصل دوم - مختصات سیاست‌های جنایی معطوف به امنیت و

- آزادی..... ۵۷
- ۱-۲- نوسان مدل‌های سیاست‌های جنایی در مرز..... ۵۷
- ۲-۲- سیاست جنایی آزادی بنیان..... ۶۲

فهرست مطالب □ ۷

۶۳.....	۱-۲-۲- سیاست‌های جنایی افراط گرا در توجه به آزادی.....
۶۴.....	۱-۱-۲-۲- ویژگی‌ها و مختصات سیاست جنایی آنارشیستی.....
۶۷.....	۲-۱-۲-۲- راهبردهای سیاست جنایی آنارشیستی در پاسخ به پدیده جنایی.....
۶۹.....	۳-۱-۲-۲- الگوهای امنیتی ناشی از سیاست‌های آزادی بنیان.....
۷۰.....	۱-۳-۱-۲-۲- الگوی امنیت مشارکتی.....
۷۱.....	۲-۳-۱-۲-۲- الگوی «امنیت ساختنی».....
۷۲.....	۳-۳-۱-۲-۲- الگوی آزادی حداقلی.....
۷۲.....	۴-۳-۱-۲-۲- الگوی ابزاری آزادی.....
۷۳.....	۲-۲-۲- سیاست‌های جنایی غیر افراطی معطوف به آزادی.....
۷۳.....	۱-۲-۲-۲- ویژگی‌ها و مختصات سیاست جنایی لیبرال.....
۷۵.....	۲-۲-۲-۲- راهبردهای سیاست جنایی لیبرال در پاسخ به پدیده جنایی.....
۸۰.....	۳-۲-۲-۲- ایرادات وارد بر سیاست جنایی لیبرال.....
۸۰.....	۱-۳-۲-۲-۲- تعارض در مبنا.....
۸۱.....	۲-۳-۲-۲-۲- غیرواقعی بودن آزادی مورد ادعا.....
۸۲.....	۳-۳-۲-۲-۲- میل به رژیم‌های اقتدارگرا در عمل.....
۸۳.....	۴-۳-۲-۲-۲- همسو نبودن با کرامت انسانی.....
۸۴.....	۵-۳-۲-۲-۲- بازتعریف، تعلیق و تحدید سایر ارزشها بر اساس آزادی لیبرالی.....
۸۵.....	۶-۳-۲-۲-۲- تک ساحتی بودن سیاست جنایی آزادی بنیان.....
۸۵.....	۳-۲-۲- آثار توجه به ارزش‌های فردگرایانه در پرتو مطالعات جرم شناسانه.....
۸۵.....	۱-۳-۲-۲- بازپروری و اصلاح بزه کاران.....
۸۸.....	۲-۳-۲-۲- حمایت از بزه دیده و جبران خسارت وی.....
۹۳.....	۳-۲- سیاست جنایی امنیت مدار.....
۹۶.....	۱-۳-۲- مشخصه‌های ماهوی سیاست‌های جنایی امنیت مدار.....
۹۶.....	۱-۱-۳-۲- اقدامات پیشگیرانه امنیتی.....
۹۷.....	۲-۱-۳-۲- سیاست زدگی تقنینی.....
۹۸.....	۳-۱-۳-۲- موقتی بودن.....
۹۹.....	۴-۱-۳-۲- تورم قوانین.....

۸ □ سیاست‌های جنایی معطوف به امنیت و آزادی

- ۹۹.....جرم انگاری‌های امنیتی ۲-۳-۲
- ۱۰۰.....جرم انگاری‌های تمهیدی ۱-۲-۳-۲
- ۱۰۰.....جرم انگاری‌های غیرشفاف ۲-۲-۳-۲
- ۱۰۱.....جرم انگاری‌های وسیع و حداکثری ۳-۲-۳-۲
- ۱۰۲.....مجازات‌ها و ضمانت اجراهای شدید ۴-۲-۳-۲
- ۱۰۳.....تعیین کیفرهای نامعین ۵-۲-۳-۲
- ۱۰۴.....عوام گرایی کیفری در ماهیت و اجرای قوانین ۶-۲-۳-۲
- ۱۰۵.....مشخصه‌های شکلی سیاست‌های جنایی امنیت مدار ۳-۳-۲
- ۱۰۵.....در مرحله قبل از ارتکاب جرم از طریق افزایش نظارت‌ها ۱-۳-۳-۲
- ۱۰۸.....در مرحله پیگرد ۲-۳-۳-۲
- ۱۰۹.....در مرحله دادرسی (عدول از اصول پذیرفته شده دادرسی) ۳-۳-۳-۲
- ۱۰۹.....عدول از اصل برائت و تغییر بار اثبات ۱-۳-۳-۳-۲
- ۱۱۰.....عدم توجه به اصل فردی بودن مجازات‌ها ۲-۳-۳-۳-۲
- ۱۱۱.....عدول از اصل مادی بودن جرم ۳-۳-۳-۳-۲
- ۱۱۱.....توسیع در صحت ادله اثبات ۴-۳-۳-۳-۲
- ۱۱۳.....عدول از اصول صلاحیتی ۵-۳-۳-۳-۲
- ۱۱۴.....غلبه کمیت انگاری بر کیفیت دادرسی با تسریع در رسیدگی‌ها ۶-۳-۳-۳-۲
- ۱۱۵.....مصادیق سیاست‌های جنایی امنیت محور ۴-۳-۲
- ۱۱۵.....الگوهای اقتدارگرا ۱-۴-۳-۲
- ۱۱۸.....الگوهای کنترل‌گرا ۲-۴-۳-۲
- ۱۲۲.....الگوی تهاجمی ۳-۴-۳-۲
- ۱۲۳.....الگوی جنگ و حقوق کیفری دشمن مدار ۴-۴-۳-۲
- ۱۲۶.....الگوی قیم مآبی خیرخواهانه ۵-۴-۳-۲
- ۱۲۸.....سیاست جنایی معطوف به توازن بخشی میان امنیت و آزادی ۴-۲
- ۱۲۸.....بازشناسی رویکرد توازن میان امنیت و آزادی ۱-۴-۲
- ۱۳۱.....چالش‌های موجود در مسیر توازن بخشی ۲-۴-۲

فهرست مطالب □ ۹

۲-۴-۱-عدم وجود اعتماد و تعامل متقابل میان جامعه مدنی و کنشگران نظام	۱۳۱
عدالت جنایی:.....	۱۳۱
۲-۴-۲-تغییر در نوع، شکل و ماهیت جرائم.....	۱۳۲
۲-۴-۳-عدم وجود تفاهم در ارائه تعریف مفاهیم ومصادیق مصالح عام و	۱۳۳
خاص.....	۱۳۳
۲-۴-۴-محو مرزهای ملموس بین حوزه‌های عمومی و خصوصی.....	۱۳۴
۲-۴-۵-تعدی به مصالح امنیتی و حریم‌های خصوصی به روشهای نوین.....	۱۳۵
۲-۴-۶-آمیختگی شدید مصالح امنیتی و مصالح فردی با مسائل اجتماعی، سیاسی،	۱۳۶
فرهنگی.....	۱۳۶
۲-۴-۳-اصول و راهبردهای رویکرد متوازن.....	۱۳۷
۲-۴-۳-۱-اصل حداقلی مداخله در حریم خصوصی.....	۱۳۷
۲-۴-۳-۲-اصل تاثیر.....	۱۳۸
۲-۴-۳-۳-اصل مسئولیت و پاسخ گوئی.....	۱۳۸
۲-۴-۳-۴-اصل تناسب مستقیم افزایش مجوزهای استفاده از ابزارهای مداخله‌ای در	۱۳۸
حریم خصوصی.....	۱۳۸
۲-۴-۳-۵-اصل شفافیت.....	۱۳۹
۲-۴-۳-۶-اصل تناسب اقدام و دسترسی.....	۱۳۹
۲-۴-۳-۷-اصول انصاف، هدف خاص، رضایت آگاهانه و قانونی.....	۱۳۹
۲-۴-۳-۸-اصل قطعیت و محدودیت هدف.....	۱۴۰
۲-۴-۳-۹-اصل دقت و احتیاط.....	۱۴۰
۲-۴-۴-فرایند عملکرد نظریه توازن.....	۱۴۱
۲-۴-۵-توازن بخشی میان مصالح عمومی و مصالح فردی در پرتو رویه قضایی	۱۴۳
بین‌المللی.....	۱۴۳
۲-۴-۵-۱-پرونده کلس و دیگران علیه دولت آلمان.....	۱۴۳
۲-۴-۵-۲-پرونده مالون علیه دولت بریتانیا.....	۱۴۴
۲-۴-۵-۳-پرونده هالفورد علیه دولت بریتانیا.....	۱۴۵
۲-۴-۶-بازخوانی برخی از ظرفیت‌های قانونی داخلی در تحقق نظریه توازن.....	۱۴۶

۱۰ □ سیاست‌های جنایی معطوف به امنیت و آزادی

- ۲-۴-۷- ایرادات وارد بر رویکرد متوازن ۱۴۹
- ۲-۴-۷-۱- انتزاعی بودن توازن بین امنیت و آزادی ۱۴۹
- ۲-۴-۷-۲- سنجش ناپذیری ۱۴۹
- ۲-۴-۷-۳- تفاوت ماهوی ارزش‌های مورد سنجش ۱۵۱
- ۲-۴-۷-۴- غیر قابل پیش بینی بودن ۱۵۱
- ۲-۴-۷-۵- متاثر شدن از ایده‌های لیبرالیسم رادیکال ۱۵۲

فهرست منابع و مآخذ ۱۵۵

الف: کتب فارسی ۱۵۵

ب: منابع لاتین ۱۶۷